

mében fogant. ZOLNAI dolgozatának legfőbb eredménye ennek az általa már egyebütt is hirdetett tételnek okmányyszerű bizonyítása. De sokkal hozzájárul ZOLNAI a MIKES-probléma megoldásához is, mert minden alkalommal reámutat, ha valahol a rodostói könyvtár könyveinek hatását felleli MIKES valamelyik munkájában. Szellemi életünk fejlődéstörténete hiányos volna annak az irodalmi látókörnek ismerete nélkül, amelynek határait az egykorú magán- és közkönyvtárak könyvei jelölik meg. Ezért oly kívánatos tudományos szempontból, hogy mentül többen haladjanak a ZOLNAI által széles látókörrrel és kitünő módszeres felkészültséggel kijelölt úton, szellemtörténeti szempontból értékelve bibliográfiai emlékeinket.

TÓTH LÁSZLÓ.

Iványi Béla: *Mossóczy Zakariás és a magyar Corpus juris keletkezése.* Budapest, 1926. Kiadja a M. Tud. Akadémia. 8°. 2, 135 l.

A székfoglaló értekezés Mossóczynak, a *Corpus juris* első kiadásának életét és működését tárgyalja. Mossóczy alacsony sorsból emelkedett föl, családi leszármazását, iskoláztatását nem ismerjük. Kiváló szellemi tehetségekkel volt megáldva, már 20 éves kora előtt nyitrai kanonok, majd tinini püspök s királyi tanácsos lett. Az 1574: XVII. t.-c. a kir. helytartó mellé rendeli a fellebbezett perek felülvizsgálatára. IVÁNYI részletesen festi a XV—XVI. században uralkodott jogbizonytalanságot, Mossóczy is úgy nyilatkozik egyik 1585-iki levelében, hogy többnyire az igazságot osztó bírák sem ismerik a hazai jogot. Ily állapotok voltak a külföldön is. Azért mozgalom indul meg a törvények összegyűjtésére s közrebocsátására. Nálunk ezt a feladatot Mossóczy oldja meg kódexek alapján készült, a hibáktól lehetőleg megtisztított *Corpus juris*-nak nagyszombati 1584-iki kiadásával. Ennek szövege szolgált a későbbi kiadásoknak is alapjául. A műből 1586-ban TELBEDI hagyatékában még 400 példányt találtak, melyekből a kamara 200-at Mossóczynak engedett át. A Mossóczy halálakor fölvett leltár már csak 20 példányról számol be.

Mossóczy fiatalon, 45 éves korában hunyt el (1587), mint nyitrai püspök. Sokat betegeskedett s tán azért szeretett könyvei között tanulmányainak élni. Hatalmas könyvtára volt, mely 900-nál több művet tartalmazott, melyek A—K betűkkel jelzett tiz szekrényben voltak elhelyezve. Tartalmilag túlnyomó részök a theologiai szakra esett, a hazai és külföldi reformációs irodalom is képviselve van köztök, aztán következnek az ókori klasszikusok, a jogtudományi, történelmi, természeti

tudományi, orvosi művek. A magyar nyelvű művek száma 13, köztök — ha nem téves a cím — nehány ma már ismeretlen, pl. SAMBUCUS *De hecimba*, BORNEMISSZA *De re militari*, TELEGDI *De calendario*. A hagyatéki leltárban a nyomtatványok között 30 kézirat is szerepel, közte az ILOSVAY-kódex és más törvénygyűjtemények. A könyvtárhoz tekintélyes levéltári anyag is járult: a nyitrai egyházmegyére, szkalkai apátságra, felsőelefánti kolostorra stb. vonatkozó akták, oklevelek.

A hagyatéki leltár nem ad pontos címeket, sokszor csak a szerző nevét, a mű tartalmát kifejező vezérszavakat közli, hely és év megjelölése nélkül. A kamara fölbecsülteti a könyvtár értékét is, a kiszemelt MANTSKOVITH Bálint (IVÁNYI hibásan közli a nevét) galgóci nyomdász helyett PÉTER pozsonyi könyvkereskedő végzi el a munkát, de eredményét nem ismerjük.

A könyvtárat végrendeletileg sógorára, KECSKÉS Andrásra hagyta. Később KECSKÉS János pozsonyi kanonok tulajdonába jutott, ki 1639-ben a pozsonyi jezsuita kollégiumnak adományozta. Anyagából a rend felszólításakor készült jegyzék szerint még 65 mű megvolt, a maradványok a budapesti egyetemi könyvtár tulajdonába jutottak.

Kérdés, hogy a maga idejében tekintélyes s nagy értéket képviselő könyvtárat maga MOSSÓCZY gyűjtötte-e össze? Tekintve, hogy a nyitrai püspöki szék elnyeréséig állandóan nagy szegénységről panaszkodik, nem igen volt módjában sokat áldozni könyvek vásárlására. Nem lehetetlen, hogy az elég nagyszámú protestáns művek elkobzás útján jutottak birtokába. A hagyatéki leltár az ő jogos tulajdonául ismerte el.

Nagy érdeme IVÁNYINAK, hogy a könyvtárat részletesen ismertette s katalógusát közzétette, ezzel nemcsak MOSSÓCZY tudományszomját szemléltette, hanem a kor művelődéstörténetéhez is fontos adalékot szolgáltatott.

HAVRAN DÁNIEL.

Harsányi István: *Miskolczi Csulyak István élete és munkái*. Debrecen, 1926. (A debreceni Tisza István tudományos társaság I. oszt. kiadványai. II. köt. 4. sz.) 4°. 25 l.

Az életrajz Szerencsi NAGY István: *Bod Péter Athenás nevű könyvének toldaléka* c. kézírata alapján készült, melyet HARSÁNYI KERESZTESI József kisebb munkáinak egyik kötetében fedezett fel (megvan a kunszentmiklósi ref. gimn. könyvtárában). A *Toldalék* több ismeretlen adatot őrzött meg a 16. századi ref. papok és tanítók működéséről. M. CSULYAK István hazai tanulmányai befejezése után nevelői minőségben külföldre